

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู
ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา
Environmental Analysis of Teacher Development for Competency Based
Learning in Secondary School

ทัศนีย์ วิจิตรพัฒนะ^{1*}, ปกรณ์ ประจันบาน², อนุชา กอนพวง³, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน⁴
Thatsanee Wijitpattana^{1*}, Pakorn Prachanban², Anucha Kornpuang³, and
Nattakarn Prachanban⁴

¹⁻⁴หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร; Doctor of Education Program
Department of Educational Administration Naresuan University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : thatsaneew65@nu.ac.th

DOI : 10.14456/jlgisrru.2025.39

Received : May 9, 2025; Revised : May 25, 2025; Accepted : May 30, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส อุปสรรค) ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา และขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 197 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI_{modified}

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพแวดล้อมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ พบว่า จุดแข็ง จำนวน 24 ประเด็น จุดแข็งสูงสุด ได้แก่ การใช้สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher



Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

($PNI_{modified} = 0.178$) รองลงมา คือ การนำผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ ($PNI_{modified} = 0.168$) จุดอ่อนการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 17 ประเด็น จุดอ่อนสูงสุด ได้แก่ การใช้สถานประกอบการหรือสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์จริงทางวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.263$) รองลงมา คือ ความสามารถในการสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($PNI_{modified} = 0.223$) โอกาส จำนวน 3 ประเด็น คือ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural) คือ ระบบการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้ 2) ด้านเทคโนโลยี (Technological) คือ สื่อเทคโนโลยีมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 3) ด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and legal) คือ การเมืองและกฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู การเมืองและกฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ อุปสรรค จำนวน 1 ประเด็น คือ ด้านเศรษฐกิจ คือ การจัดสรรงบประมาณสำหรับสถานศึกษา ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ สภาพเศรษฐกิจความพร้อมของครอบครัวนักเรียน

คำสำคัญ (Keywords) : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม, การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to analyze the internal environment (strengths and weaknesses) and external environment (opportunities and threats) of teacher development for competency-based learning in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office. The research was conducted in two phases. The first phase involved analyzing the internal environment (strengths and weaknesses) of teacher development in competency-based learning management. The second phase focused on analyzing the external environment (opportunities and threats) affecting teacher development in the same context. The sample group consisted of 197 participants, including school administrators and teachers of the Independent Study (IS) subject in schools under the Phetchabun Secondary Educational Service Area Office, selected through purposive sampling and 5 educational experts. The research instruments were questionnaires and interview forms. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the $PNI_{modified}$ index.

The research findings revealed that: 1) The environmental assessment of teacher development for competency-based learning in secondary schools consisted of five components: 1) school curriculum development and management, 2) competency-based learning design, 3) active competency-based learning management, 4) utilization and



development of innovative technology media and learning resources for competency-based learning management, and 5) competency-based learning assessment. The analysis identified 24 strengths, with the highest strengths being the use of computer technology in producing media/innovations to enhance learning management ($PNI_{modified} = 0.178$), followed by using student learning assessment results to develop competencies ($PNI_{modified} = 0.168$). The study found 17 weaknesses, with the most significant being the utilization of workplaces or venues for students' real professional experiences ($PNI_{modified} = 0.263$), followed by the ability to create and appropriately implement measurement and evaluation tools ($PNI_{modified} = 0.223$). Three opportunities were identified: 1) Socio-cultural aspects: the educational system aims to develop students with 21st century skills applicable in real situations; 2) Technological aspects: media technology is essential for improving learning management quality to develop learners; and 3) Political and legal aspects: politics and legislation play vital roles in teacher development and learning management. One threat was identified in the economic domain: insufficient budget allocation for educational institutions and economic constraints affecting student families' readiness.

Keywords : Environmental Analysis, Competency-based Learning, Secondary school

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกกำหนดทิศทางในการผลิตกำลังคนในประเทศให้มีทักษะและสมรรถนะสูง มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคนดังกล่าว ดังที่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประเทศไทยได้จัดโครงสร้างพื้นฐานและความก้าวหน้าในด้านการเข้าถึงการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา แต่ยังคงพบว่ามีนักเรียนจำนวนมากไม่มีทักษะพื้นฐาน จากผลการประเมินต่าง ๆ และอัตราส่วนของนักเรียนที่ขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการดำเนินชีวิตในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงในอนาคต การปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ของกลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กำหนดไว้ว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่มี

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher



Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

คุณภาพ ตามมาตรฐานสอดคล้องกับศักยภาพ ให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และมีระบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Assessment for Learning) ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ยืดหยุ่นตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Personalized Learning)

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะมีความแตกต่างจากการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบเดิมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency-Based learning) เป็นการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายคือสมรรถนะ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน แก้ปัญหา และการใช้ชีวิตเป็น การเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน มีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) การเรียนการสอนที่มีจุดประสงค์ การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นเป้าหมาย 2) การเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง 3) การเรียนการสอนเน้น การปฏิบัติ 4) การเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ 5) ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ และ 6) การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงพัฒนา (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา , 2562)

ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมให้นักเรียนมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต คุณภาพของครูเป็น ปัจจัยที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้มีข้อค้นพบจากงานวิจัยหลายฉบับ ของกลุ่มประเทศองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ที่พบว่านักเรียนที่มีโอกาสได้ เรียนกับครูที่สอนเก่งจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่งถึง 3 เท่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) การพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะเป็นการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและสอดคล้องกับ แนวโน้มของการปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก (โกศล ภูศรี, 2554) สอดคล้องกับแนวคิดครูยุคใหม่สู่การจัดการ เรียนรู้ฐานสมรรถนะ สิ่งที่เป็นแรงกดดันที่ต้องเปลี่ยน คือ การพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนฐาน สมรรถนะ พัฒนาการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มากกว่าการวัดความจำ จากการศึกษาพบว่า ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครูในการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนการสอน ครูยังขาดความชำนาญ ความมั่นใจ ไม่เข้าใจคำอธิบาย สมรรถนะ และการนำกรอบสมรรถนะไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน ด้านเวลาในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนไม่พอเพราะมีกิจกรรมหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ ด้านการบริหาร จัดการชั้นเรียน ด้านการบริหารจัดการเวลาในการทำงานของครู ครูมีภาระมากขึ้น ไม่มีเวลาในการเตรียม สมรรถนะและแผนการจัดการเรียนรู้เน้นสมรรถนะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การส่งเสริม ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เน้นสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนได้จึงต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้จนบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ฐาน

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒน, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน



และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการ ปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

สมรรถนะได้ และในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในประเด็นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรวมทั้งการพัฒนาความรู้ และสมรรถนะด้านเนื้อหาสาระที่สอน ศาสตร์การสอน การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้และการสอน การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และด้านบทบาทใหม่ของครูในยุคใหม่ และสถานศึกษาควรมีการจัดระบบและวิธีการพัฒนาครูในสถานศึกษา ให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของปัญหาที่จะต้องศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ข้อมูลจากการวิจัยถือเป็นข้อมูลสำคัญในการนำมาใช้ในการกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอน และสถานศึกษา และกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส อุปสรรค) การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ คือ กระบวนการวางแผน กำหนดทิศทางการทำงานจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์การในการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย (1) สภาพแวดล้อมทั่วไปทางสังคม (2) สภาพแวดล้อมเฉพาะของงาน และปัจจัยภายใน นั่นคือ การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (Hunger and Wheelen, 1998)

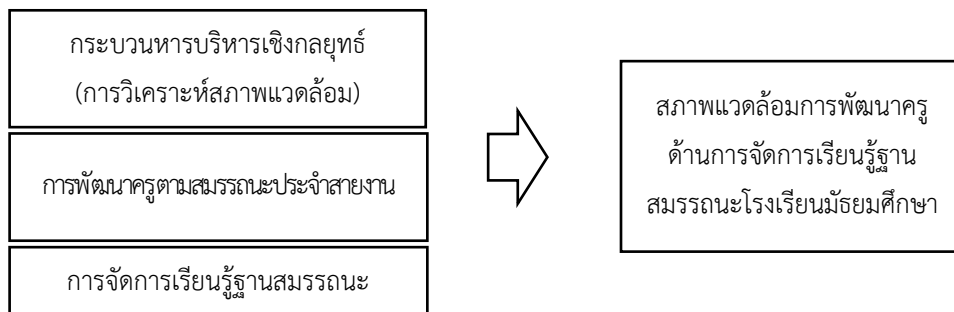
2) การพัฒนาครู เป็นกระบวนการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่สูงขึ้น ในการวิจัยนี้ใช้กรอบการพัฒนาครูตามสมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

3) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นระบบการสอน การประเมิน การให้ระดับคะแนน (Grading) และการรายงานทางการศึกษาที่อยู่บนฐานการแสดงผลออกของนักเรียนที่ได้เรียนความรู้และทักษะต่าง ๆ ตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนด ระบบฐานสมรรถนะใช้มาตรฐานการเรียนรู้ของรัฐบาลกำหนดความคาดหวังทางวิชาการและนิยาม เป้าหมายทั่วไปของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะคือเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนจะได้รับความรู้

และทักษะที่ถือว่าสำคัญต่อความสำเร็จในโรงเรียน การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตเมื่อเติบโตใหญ่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566)

4) การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เป็นระบบซึ่งใช้เพื่อกำหนดระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง โดยขั้นตอนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย (1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น (2) การกำหนดคำถามและขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็น และ (3) กำหนดกรอบการประเมินความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2548)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน จำนวน 1,753 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) จาก 39 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 197 คน ในปีการศึกษา 2567

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และตอนที่ 2 ประเด็น การสัมภาษณ์

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒนะ, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน



และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา นำมากำหนดกรอบแนวคิด นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

2) กำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถามตามกรอบการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และร่างข้อคำถามแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อพิจารณาแบบสอบถามมีความเหมาะสมและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ แล้วทำการปรับปรุงตามที่ยกผู้เชี่ยวชาญแนะนำ โดยกำหนดค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00

1.4 การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ และค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage)

2) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยกำหนดคะแนนของคำตอบในแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำดัชนีความสำคัญของประเด็นการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI) (PNImodified) ตามแนวคิดของ สุวิมล ว่องวานิช (2559)

4) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากการวิเคราะห์ความแตกต่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเฉลี่ย PNImodified ของสภาพแวดล้อมภายใน จัดกลุ่มค่าดัชนีความต้องการจำเป็น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยนำผลการจัดกลุ่มค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากำหนดเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โดยการแปลค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การกำหนดการแปลค่าที่มีค่าต่ำหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยเป็นจุดแข็ง ค่าที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยเป็นจุดอ่อน

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาครู ที่มีบทบาท และประสบการณ์ในการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้วยรูปแบบ STEP
- 2) กำหนดประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 5 องค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์
- 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ และตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านในการตรวจสอบความเหมาะสมและความครอบคลุมของคำถาม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.4 การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง จุดอ่อน การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา ปรากฏผลการวิจัยตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง และจุดอ่อนของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการประเมินความต้องการจำเป็น	รวมทุกด้าน		
	PNI	ผลการจัดกลุ่ม	วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร			
1.1 ศึกษาโครงสร้างหลักสูตร และสมรรถนะ 6 ประการ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างละเอียด	0.114	ต่ำ	จุดแข็ง

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒนะ, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>



ผลการประเมินความต้องการจำเป็น	รวมทุกด้าน		
	PNI	ผลการจัดกลุ่ม	วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
1.2 ความสามารถในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรชั้นปีรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS)	0.145	ต่ำ	จุดแข็ง
1.3 ความสามารถในการจัดทำคำอธิบายรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.152	ต่ำ	จุดแข็ง
1.4 ความสามารถในการปรับหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.217	สูง	จุดอ่อน
1.5 ความสามารถในการประเมินหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เห็นผลลัพธ์ที่เป็นสมรรถนะของผู้เรียนให้ชัดเจน	0.203	สูง	จุดอ่อน
2. การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ			
2.1 ความสามารถในการออกแบบโครงสร้างรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการที่สามารถวัดและประเมินผลได้จริง	0.101	ต่ำ	จุดแข็ง
2.2 ความสามารถในการออกแบบผลการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.120	ต่ำ	จุดแข็ง
2.3 ความสามารถในการออกแบบเนื้อหาที่ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.141	ต่ำ	จุดแข็ง
2.4 ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์เป็นสมรรถนะ 6 ประการ	0.153	ต่ำ	จุดแข็ง
2.5 ความสามารถในการออกแบบสื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.122	ต่ำ	จุดแข็ง
2.6 ความสามารถในการออกแบบแหล่งเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.097	ต่ำ	จุดแข็ง
2.7 ความสามารถในการออกแบบการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.185	สูง	จุดอ่อน
3. การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก			
3.1 ความสามารถในการจัดทำฐานข้อมูลที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.209	สูง	จุดอ่อน
3.2 ความสามารถในการใช้รูปแบบ/เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ	0.187	สูง	จุดอ่อน

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher

Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

ผลการประเมินความต้องการจำเป็น	รวมทุกด้าน		
	PNI	ผลการจัดกลุ่ม	วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
3.3 ความสามารถในการจัดประกายความคิดสร้างแรงบันดาลใจการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.136	ต่ำ	จุดแข็ง
3.4 ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง/ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.143	ต่ำ	จุดแข็ง
3.5 ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.168	ต่ำ	จุดแข็ง
3.6 ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันที่เน้นผลลัพธ์สมรรถนะ 6 ประการ	0.152	ต่ำ	จุดแข็ง
3.7 ความสามารถในการใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ	0.190	สูง	จุดอ่อน
3.8 ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ	0.150	ต่ำ	จุดแข็ง
3.9 ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสะท้อนคิดสะท้อนผลการปฏิบัติ และนำไปประยุกต์ใช้	0.146	ต่ำ	จุดแข็ง
3.10 ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการจัดการเรียนรู้	0.194	สูง	จุดอ่อน
4. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแหล่งเรียนรู้			
4.1 ใช้สื่อ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้	0.178	ต่ำ	จุดแข็ง
4.2 ใช้ห้องปฏิบัติการต่างๆ หรือพื้นที่ฝึกปฏิบัติในสถานศึกษา	0.121	ต่ำ	จุดแข็ง
4.3 ใช้สื่อการเรียนรู้ อุปกรณ์ฝึกปฏิบัติสำหรับผู้เรียน	0.127	ต่ำ	จุดแข็ง
4.4 ใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา หรือในชุมชนใกล้เคียง	0.191	สูง	จุดอ่อน
4.5 ใช้สถานประกอบการหรือสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์จริงทางวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน	0.263	สูง	จุดอ่อน
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ			
5.1 วัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เป็นสมรรถนะของผู้เรียนอย่างชัดเจน	0.213	สูง	จุดอ่อน

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒนะ, ประณิ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน



และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

ผลการประเมินความต้องการจำเป็น	รวมทุกด้าน		
	PNI	ผลการจัดกลุ่ม	วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
5.2 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาปรับปรุงสมรรถนะของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	0.186	สูง	จุดอ่อน
5.3 ใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเพื่อประเมินสมรรถนะของผู้เรียน	0.211	สูง	จุดอ่อน
5.4 ความสามารถในการวัดประเมินผล ผลลัพธ์ของผู้เรียนด้านการจัดประกายความคิด	0.160	ต่ำ	จุดแข็ง
5.5 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนด้านแรงบันดาลใจในการเรียนรู้	0.195	สูง	จุดอ่อน
5.6 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์	0.116	ต่ำ	จุดแข็ง
5.7 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้และทำงานร่วมกัน	0.196	สูง	จุดอ่อน
5.8 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน 6 ประการ	0.149	ต่ำ	จุดแข็ง
5.9 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนในการใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นผ่านสถานการณ์ต่างๆ	0.145	ต่ำ	จุดแข็ง
5.10 ความสามารถในการวัดประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนในการสะท้อนคิด สะท้อนผลการปฏิบัติ และการนำไปประยุกต์ใช้	0.215	สูง	จุดอ่อน
5.11 ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	0.135	ต่ำ	จุดแข็ง
5.12 ความสามารถในการสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม	0.223	สูง	จุดอ่อน
5.13 นำผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ	0.168	ต่ำ	จุดแข็ง
5.14 ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการพัฒนาตนเอง	0.197	สูง	จุดอ่อน

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาภาพรวม พบว่า ประเด็นที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในกลุ่มสูง ถือเป็นจุดอ่อนการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 17 ประเด็น จุดอ่อนสูงสุด ได้แก่ ใช้สถานประกอบการหรือสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์จริงทางวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน (PNI modified = 0.263) รองลงมา คือ ความสามารถในการสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม

Citation : Wijitpattana, T., Prachanban, P., Kornpuang, A., & Prachanban, N. (2025). Environmental Analysis of Teacher



Development for Competency Based Learning in Secondary School. *Journal of Local Governance and Innovation*, 9(2), 315 - 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

(PNI_{modified} = 0.223) ส่วนประเด็นที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในกลุ่มต่ำ ถือเป็นจุดแข็งการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 24 ประเด็น จุดแข็งสูงสุด ได้แก่ ใช้สื่อ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.178) รองลงมาคือ นำผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ (PNI_{modified} = 0.168)

2. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้แก่ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural) คือ ระบบการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้ 2) ด้านเทคโนโลยี (Technological) คือ สื่อเทคโนโลยีมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และ 3) ด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and legal) คือ การเมืองและกฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู การเมืองและกฎหมายมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ เช่น พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ถือเป็นโอกาส ในการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้ฐานให้มีประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ คือ การจัดสรรงบประมาณสำหรับสถานศึกษา ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ สภาพเศรษฐกิจ ความพร้อมของครอบครัวนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โรงเรียนมัธยมศึกษา อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าครูมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก และการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในหลายตัวบ่งชี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษา และครูผู้สอนมีการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ส่วนจุดอ่อนของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าครูมีความต้องการพัฒนาความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้สถานการณ์หรืองาน จึงทำให้ครูผู้สอนต้องการได้รับการพัฒนาความสามารถในการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ด้วยวิธีการ รูปแบบ และเครื่องมือวัดประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัย วาสนา โพธิ์ศรี (2566) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา

Citation : ทศนีย์ วิจิตรพัฒนะ, ปกรณ์ ประจันบาน, อนุชา กอนพวง, และ ณัฐกานต์ ประจันบาน. (2568). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน



และสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 315 – 330. <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2025.39>

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมาคือ การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็น โอกาส พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบการศึกษาและสภาพสังคมในปัจจุบันมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านเทคโนโลยี สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านการเมืองและกฎหมาย นับเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ เช่น พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ระบบการศึกษา สภาพสังคม พระราชบัญญัติการจัดการศึกษา เป็นความต้องการหรือความคาดหวังของสังคมต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการจัดการเรียนรู้ แนววิถีใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้น และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ 1) จัดระบบและกลไกในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพสามารถจัดการเรียนการสอนบริหารจัดการ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) จัดระบบการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก อุปสรรค พบว่า การจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างจากการสอนที่เน้นเนื้อหาหรือการบรรยายความรู้ เนื่องด้วยเป็นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ โดยใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลชลี จงเจริญ ได้ทำการวิจัย การวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการพัฒนาครูอย่างคุ้มค่า

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ พบว่า มีจุดแข็ง จำนวน 24 ประเด็น และจุดอ่อน จำนวน 17 ประเด็น โอกาส พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบการศึกษาและสภาพสังคมในปัจจุบันมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้ ด้านเทคโนโลยี สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านการเมืองและกฎหมาย นับเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ และอุปสรรค พบว่า การจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมในการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเป็นอุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโรงเรียนมัธยมศึกษาในครั้งนี้ ใช้การสำรวจจากผู้บริหารและครูผู้สอนรายวิชาศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีเป็นเพียงความต้องการในการพัฒนาของครูผู้สอนเฉพาะรายวิชาเท่านั้น ควรมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาจากครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อได้ผลการวิเคราะห์ที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และควรศึกษาแนวทาง หรือรูปแบบการบริหารที่ส่งเสริมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุลชลี จงเจริญ. (2566). การวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด กรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โกศล ภูศรี. (2564). กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นนวัตกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. บริษัท ธรรมดาเพลส จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู. สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กลุ่มมาตรฐาน การศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงานการวิจัยและพัฒนานโยบายการศึกษาครูและบุคลากร ทางการศึกษา. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). หลากหลายแนวทางแบ่งปันประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้ ฐานสมรรถนะ. บริษัท เอส.บี.ซี การพิมพ์ จำกัด.
- วาสนา โพธิ์ศรี. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- Wheelen, T. L., & others. (2015). *Strategic management and business policy*. Prentice Hall.

